

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio
Dyddiad y Cyfarfod	9 Medi 2020
Aelod / Swyddog Arweiniol	Cyng Brian Jones, Cyng Tony Thomas a Cyng Graham Timms / Judith Greenhalgh
Awdur yr Adroddiad	Helen Vaughan-Evans
Teitl	Ystyried â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol wrth wneud penderfyniadau'r Cyngor

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad hwn yn ymwneud â'r diwygiadau a gynigiwyd i Gyfansoddiad y Cyngor i gefnogi'r Cyngor i ystyried mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol wrth wneud penderfyniadau.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Amlinellu'r diwygiadau a gynigiwyd i Gyfansoddiad y Cyngor a dogfennau a phrosesau ategol a'r llinell amser ar gyfer gweithredu'r newidiadau hyn, os cânt eu cymeradwyo gan y Cyngor Llawn, gan gynnwys cyflwyno Hyfforddiant Llythrennedd Carbon.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod y Pwyllgor yn argymhell cymeradwyo'r Cyngor Llawn i ddiwygio Adran 13.2 o Gyfansoddiad y Cyngor - Egwyddorion Gwneud Penderfyniadau i gynnwys pwynt bwled ychwanegol o dan "Gwneir holl benderfyniadau'r Cyngor yn unol â'r egwyddorion canlynol" gyda'r geiriad canlynol: "Gan ystyried mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol".

3.2 Bod y Pwyllgor yn cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad Effaith Llesiant (Atodiad A) fel rhan o'i ystyriaeth

4. Manylion yr Adroddiad

- 4.1. Cyhoeddodd y Cyngor Newid Hinsawdd ac Argyfwng Ecolegol ar 9 Gorffennaf 2019. Gweler atodiad B am wybodaeth gefndir a chyd-destun ehangach perthnasol.
- 4.2. Mae nifer o ddarnau o waith wedi cael eu nodi gan y gweithgor Newid Hinsawdd ac Argyfwng Ecolegol fel camau "cychwyn cychwynnol" i'w cwblhau yn 2020/21 sy'n ymarferol, yn ymarferol ac yn fforddiadwy ac sydd â'r potensial i wneud gwahaniaeth sylweddol. Cafodd y rhain eu cynnwys yn yr adroddiad cynnydd Newid Hinsawdd a Datganiad Brys Ecolegol i'r Cyngor Llawn ar 28 Ionawr 2020. Roedd hyn yn cynnwys y camau i roi sylw digonol i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol ym mhenderfyniadau'r Cyngor gyda'r enghraifft i gynnwys goblygiadau 'amgylcheddol' i'r holl adroddiadau.
- 4.3. Mewn gwersi a ddysgwyd am brosiectau mawr blaenorol (ee SC2 a Band A yr 21ain Ganrif A) a gyflwynwyd gan y Cyngor, cydnabyddir hefyd y byddai ystyriaeth gynharach a llawnach o fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol wrth wneud penderfyniadau ar gyllid ar gyfer y prosiect a datblygu'r prosiect wedi dylanwadu ar y canlyniad terfynol er gwell.
- 4.4 Trwy roi sylw i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol wrth wneud penderfyniadau, gobeithiwn gyfyngu ar effaith y Cynghorau ar waethygu'r hinsawdd a newid ecolegol ymhellach a gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd i wneud cyfraniad cadarnhaol.
- 4.5 Yn dilyn ymgynghori â'r Swyddog Monitro, mae'r newid a gynigir i Adran 13.2 o Gyfansoddiad y Cyngor - Egwyddorion Gwneud Penderfyniadau. Mae'n ychwanegu pwynt bwled o dan "Gwneir holl benderfyniadau'r Cyngor yn unol â'r egwyddorion canlynol" gyda'r geiriad canlynol: "gan ystyried mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol". Mae manylion llawn y newid yn Atodiad C.
- 4.6 Er mwyn cefnogi'r sefydliad a'i Aelodau i "ystyried mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol" wrth wneud penderfyniadau, cynigir y dylid diwygio nifer o ddogfennau a phrosesau mewn ymgynghoriad ag arweinwyr swyddogion. Gweler Atodiad D am ddisgrifiad o'r newid posibl fesul dogfen / proses. Os cânt eu cymeradwyo yn y Cyngor, byddai'r newidiadau hyn yn cael eu cyflwyno o fis Tachwedd gyda chyfathrebu a chefnogaeth briodol i swyddogion ac Aelodau.
- 4.7 Cynigir buddsoddiad mewn Hyfforddiant Llythrennedd Carbon i'r holl Gynghorwyr a swyddogion allweddol eu cefnogi i ddeddfu egwyddorion gwneud penderfyniadau fel y'u diwygiwyd - gan ystyried mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol. Bydd hwn yn gwrs hyfforddi 1 diwrnod achrededig gyda darparwyr yn gallu ei gyflwyno o bell

ar blatfform cynhadledd fideo ar-lein. Y bwriad yw y bydd y broses gaffael ar gyfer yr hyfforddiant hwn yn cychwyn ym mis Medi ac yn ymgymryd â hyfforddiant trwy gydol yr Hydref a'r Gaeaf.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1 Bydd y Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd ac Ecolegol, trwy roi sylw i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol wrth wneud penderfyniadau, a chefnogi swyddogion ac Aelodau i asesu opsiynau a gwneud penderfyniadau er budd mynd i'r afael â'r Newid Hinsawdd ac Argyfwng Ecolegol yn gwneud cyfeiriad uniongyrchol cyfraniad at y Flaenoriaeth Amgylchedd cyfredol o fewn Cynllun Corfforaethol 2017-2022.

5.2 Bydd hefyd yn darparu cyfraniad sylweddol tuag at i'r Cyngor gyflawni ei nod o ddog yn Net Ddi-garbon ac yn Gadarnhaol yn Ecolegol erbyn 2030 mewn ymateb i'r Newid Hinsawdd a'r Argyfwng a ddatganwyd gan y Cyngor yn 2019 ac yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru ar gyfer y sector cyhoeddus i fod yn niwtral o ran carbon erbyn 2030 a dyletswydd statudol y Cynghorau o dan Adran 6 Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 i "geisio cynnal a gwella bioamrywiaeth".

6. Beth fydd cost hyn a beth fydd ei effaith ar wasanaethau eraill?

6.1 Ni fydd y camau i newid Cyfansoddiad y Cyngor a'r ddogfennaeth ategol yn arwain at unrhyw gost ychwanegol i'r Cyngor ar wahân i amser staff. O ddyfyniadau dangosol, byddai Hyfforddiant Llythrennedd Carbon yn costio tua £ 70 y pen. Mae cyllideb unwaith ac am byth wedi'i neilltuo ar gyfer 2020/21 er mwyn helpu i symud ymlaen â'r net sero carbon a gwaith ecolegol gadarnhaol sy'n cynnwys darparu amser staff a hyd at £ 15,000 ar gyfer Hyfforddiant Llythrennedd Carbon.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1 Mae Strategaeth a Chynllun Gweithredu Newid Hinsawdd ac Ecolegol CSDd yn ei union natur o frwydro yn erbyn newid yn yr hinsawdd ac ecolegol wedi amddiffyn a gwella lles cenedlaethau nawr ac yn y dyfodol yn ganolog iddo. Mae ystyried mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac ecolegol wrth wneud penderfyniadau yn gamau galluogi allweddol i'r Cyngor gyfrannu at liniaru effeithiau newid yn yr hinsawdd ac ecolegol nawr

ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol a bydd datblygu a chyflawni'r rhaglen 9 mlynedd yn parhau i wneud y mwyaf o'r cyfleoedd, gan gymryd golwg tymor hir, i wneud yn union hynny.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Craffu ac eraill?

8.1 Mae'r newid arfaethedig i Adran Egwyddorion Gwneud Penderfyniadau Cyfansoddiad y Cyngor wedi'i ddatblygu mewn ymgynghoriad â Swyddog Monitro'r Cyngor ac ymgwymerwyd ag ymgysylltu â'r holl swyddogion perthnasol mewn perthynas â diwygio'r ddogfennaeth a'r broses ategol.

8.2 Mae'r cynigion hyn wedi'u trafod a'u cytuno'n bennaf gan y Cabinet ac Arweinwyr Grŵp ym mis Gorffennaf. Mae'r Gweithgor Newid Hinsawdd ac Argyfwng Ecolegol, dan gadeiryddiaeth y Cynghorydd Graham Timms, wedi darparu goruchwyliaeth fisol ar y datblygiadau hyn ac yn cytuno â'r cynigion.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Cefnogir yr adroddiad mewn egwyddor. Bydd y newidiadau arfaethedig i brosesau a ffurflenni'r Cyngor yn sicrhau bod y targed allweddol hwn wedi'i ymgorffori yn y broses o wneud penderfyniadau. Disgwylir y bydd angen cynnwys pwysau cyllidebol yng nghynigion cyllideb 2021/22 er mwyn i'r cynnydd barhau yn y maes hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau

10.1 Mae risgiau nodedig wedi'u cynnwys yn Atodiad D.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

11.1 Gweler Atodiad E.